

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПАДКОВОГО ПРАВА

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

За заг. ред. проф. *Ю.О.Заїки*,
ст. наук. спів. *О.О.Лов'яка*

Київ
КНТ
ЦУЛ
2014

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПАДКОВОГО ПРАВА

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

За заг. ред. проф. *Ю.О.Заїки*,
ст. наук. спів. *О.О.Лов'яка*

Київ
КНТ
ЦУЛ
2014

УДК 347.65(477)
ББК 67.9(4Ук)304.8
317

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національної академії внутрішніх справ
(протокол № 33 від «26» листопада 2013 р.)*

Рецензенти:

Галянтюк М.К. — доктор юридичних наук, професор, заступник директора Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г.Бурчака Національної академії правових наук України;

Гусарев С.Д. — доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ;

Матвійчук В.К. — доктор юридичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, проректор з навчальної та організаційної роботи Національної академії управління, завідувач кафедри цивільного та господарського права.

317 **Актуальні проблеми спадкового права:** Навч. посіб. / За заг. ред. проф. Ю.О.Заїки, ст. наук. спів. О.О.Лов'яка. — К.: КНТ, ЦУЛ, 2014. — 336 с.

ISBN 978-966-373-748-5 (КНТ)
ISBN 978-611-01-0661-0 (ЦУЛ)

У навчальному посібнику на підставі норм чинного законодавства та сучасних наукових концепцій розглядаються найактуальніші проблеми спадкового права, пов'язані із прийняттям спадщини, визначення кола суб'єктів спадкового правонаступництва та складу спадкового майна, а також авторські погляди на спірні питання наукового та практичного характеру.

Залучена судова та нотаріальна практика.

Начальний посібник розрахований на магістрів, аспірантів, викладачів вищих навчальних юридичних закладів освіти, а також наукових і практичних працівників.

УДК 347.65(477)
ББК 67.9(4Ук)304.8

© Колектив авторів, 2014
© КНТ, 2014
© ЦУЛ, 2014

ISBN 978-966-373-748-5 (КНТ)
ISBN 978-611-01-0661-0 (ЦУЛ)

УДК 347.65(477)
ББК 67.9(4Ук)304.8
317

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національної академії внутрішніх справ
(протокол № 33 від «26» листопада 2013 р.)*

Рецензенти:

Галянтюк М.К. — доктор юридичних наук, професор, заступник директора Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г.Бурчака Національної академії правових наук України;

Гусарев С.Д. — доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ;

Матвійчук В.К. — доктор юридичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, проректор з навчальної та організаційної роботи Національної академії управління, завідувач кафедри цивільного та господарського права.

317 **Актуальні проблеми спадкового права:** Навч. посіб. / За заг. ред. проф. Ю.О.Заїки, ст. наук. спів. О.О.Лов'яка. — К.: КНТ, ЦУЛ, 2014. — 336 с.

ISBN 978-966-373-748-5 (КНТ)
ISBN 978-611-01-0661-0 (ЦУЛ)

У навчальному посібнику на підставі норм чинного законодавства та сучасних наукових концепцій розглядаються найактуальніші проблеми спадкового права, пов'язані із прийняттям спадщини, визначення кола суб'єктів спадкового правонаступництва та складу спадкового майна, а також авторські погляди на спірні питання наукового та практичного характеру.

Залучена судова та нотаріальна практика.

Начальний посібник розрахований на магістрів, аспірантів, викладачів вищих навчальних юридичних закладів освіти, а також наукових і практичних працівників.

УДК 347.65(477)
ББК 67.9(4Ук)304.8

© Колектив авторів, 2014
© КНТ, 2014
© ЦУЛ, 2014

ISBN 978-966-373-748-5 (КНТ)
ISBN 978-611-01-0661-0 (ЦУЛ)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПАДКОВОГО ПРАВА

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

За заг. ред. проф. *Ю.О.Заїки*,
ст. наук. спів. *О.О.Лов'яка*

Київ
КНТ
ЦУЛ
2014

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПАДКОВОГО ПРАВА

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

За заг. ред. проф. *Ю.О.Заїки*,
ст. наук. спів. *О.О.Лов'яка*

Київ
КНТ
ЦУЛ
2014

УДК 347.65(477)
ББК 67.9(4Ук)304.8
317

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національної академії внутрішніх справ
(протокол № 33 від «26» листопада 2013 р.)*

Рецензенти:

Галянтюк М.К. — доктор юридичних наук, професор, заступник директора Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г.Бурчака Національної академії правових наук України;

Гусарев С.Д. — доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ;

Матвійчук В.К. — доктор юридичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, проректор з навчальної та організаційної роботи Національної академії управління, завідувач кафедри цивільного та господарського права.

317 **Актуальні проблеми спадкового права:** Навч. посіб. / За заг. ред. проф. Ю.О.Заїки, ст. наук. спів. О.О.Лов'яка. — К.: КНТ, ЦУЛ, 2014. — 336 с.

ISBN 978-966-373-748-5 (КНТ)
ISBN 978-611-01-0661-0 (ЦУЛ)

У навчальному посібнику на підставі норм чинного законодавства та сучасних наукових концепцій розглядаються найактуальніші проблеми спадкового права, пов'язані із прийняттям спадщини, визначення кола суб'єктів спадкового правонаступництва та складу спадкового майна, а також авторські погляди на спірні питання наукового та практичного характеру.

Залучена судова та нотаріальна практика.

Начальний посібник розрахований на магістрів, аспірантів, викладачів вищих навчальних юридичних закладів освіти, а також наукових і практичних працівників.

УДК 347.65(477)
ББК 67.9(4Ук)304.8

© Колектив авторів, 2014
© КНТ, 2014
© ЦУЛ, 2014

ISBN 978-966-373-748-5 (КНТ)
ISBN 978-611-01-0661-0 (ЦУЛ)

УДК 347.65(477)
ББК 67.9(4Ук)304.8
317

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національної академії внутрішніх справ
(протокол № 33 від «26» листопада 2013 р.)*

Рецензенти:

Галянтюк М.К. — доктор юридичних наук, професор, заступник директора Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г.Бурчака Національної академії правових наук України;

Гусарев С.Д. — доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ;

Матвійчук В.К. — доктор юридичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, проректор з навчальної та організаційної роботи Національної академії управління, завідувач кафедри цивільного та господарського права.

317 **Актуальні проблеми спадкового права:** Навч. посіб. / За заг. ред. проф. Ю.О.Заїки, ст. наук. спів. О.О.Лов'яка. — К.: КНТ, ЦУЛ, 2014. — 336 с.

ISBN 978-966-373-748-5 (КНТ)
ISBN 978-611-01-0661-0 (ЦУЛ)

У навчальному посібнику на підставі норм чинного законодавства та сучасних наукових концепцій розглядаються найактуальніші проблеми спадкового права, пов'язані із прийняттям спадщини, визначення кола суб'єктів спадкового правонаступництва та складу спадкового майна, а також авторські погляди на спірні питання наукового та практичного характеру.

Залучена судова та нотаріальна практика.

Начальний посібник розрахований на магістрів, аспірантів, викладачів вищих навчальних юридичних закладів освіти, а також наукових і практичних працівників.

УДК 347.65(477)
ББК 67.9(4Ук)304.8

© Колектив авторів, 2014
© КНТ, 2014
© ЦУЛ, 2014

ISBN 978-966-373-748-5 (КНТ)
ISBN 978-611-01-0661-0 (ЦУЛ)

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Заїка Ю.О. — завідувач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор (*підрозділи 1.1; 2.3; 4.4; 4.5; 4.5; підрозділ 3.2.* — у співавторстві із Шаповал Л.І.; *підрозділ 3.3* — у співавторстві з Тімуш І.С.; *інформаційний додаток*; — кер. авт. кол. і редактор;

Лов'як О.О. — професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник (*вступ, підрозділ 5.3*) — кер. авт. колективу і редактор;

Бичкова С.С. — заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор (*підрозділ 4.8*);

Бірюков І.А. — професор кафедри цивільно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор (*підрозділ 2.1*);

Бобко В.Г. — доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 4.1*);

Веренкіотова О.В. — викладач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук (*підрозділ 1.2*);

Демиденко Н.В. — професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 2.4*);

Козир Д.В. — (*підрозділ 4.7.*);

Кухарев Є.О. — доцент кафедри цивільного права і процесу Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділи 2.5; 4.3*);

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Заїка Ю.О. — завідувач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор (*підрозділи 1.1; 2.3; 4.4; 4.5; 4.5; підрозділ 3.2.* — у співавторстві із Шаповал Л.І.; *підрозділ 3.3* — у співавторстві з Тімуш І.С.; *інформаційний додаток*; — кер. авт. кол. і редактор;

Лов'як О.О. — професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник (*вступ, підрозділ 5.3*) — кер. авт. колективу і редактор;

Бичкова С.С. — заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор (*підрозділ 4.8*);

Бірюков І.А. — професор кафедри цивільно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор (*підрозділ 2.1*);

Бобко В.Г. — доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 4.1*);

Веренкіотова О.В. — викладач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук (*підрозділ 1.2*);

Демиденко Н.В. — професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 2.4*);

Козир Д.В. — (*підрозділ 4.7.*);

Кухарев Є.О. — доцент кафедри цивільного права і процесу Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділи 2.5; 4.3*);

Кучер В.О. — начальник кафедри цивільного права Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 2.6*);

Лебідь В.І — завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 2.7*);

Маковій В.П. — начальник кафедри цивільного права і процесу Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 4.2*);

Німченко С.С. — доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 4.9.*);

Пилипенко В.В. — (*підрозділ 5.2.*);

Пилипенко С.А. — професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 5.1*);

Рябокоть Є.О. — доцент кафедри цивільного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 2.2*);

Солтис Н.Б. — завідувач відділу проблем цивільного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, кандидат юридичних наук (*підрозділ 5.5*);

Тімуш І.С. — заступник директора Навчально-наукового інституту психології та права Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор (*підрозділ 3.3 — у співавторстві із Заїкою Ю.О.*);

Устищенко Т.П. — доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 5.6.*)

Чурніта Г. В. — доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 5.4.*)

Шаповал Л.І. — доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 3.1; 3.2. у співавторстві із Заїкою Ю.О.*).

Кучер В.О. — начальник кафедри цивільного права Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 2.6*);

Лебідь В.І — завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 2.7*);

Маковій В.П. — начальник кафедри цивільного права і процесу Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 4.2*);

Німченко С.С. — доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 4.9.*);

Пилипенко В.В. — (*підрозділ 5.2.*);

Пилипенко С.А. — професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 5.1*);

Рябокоть Є.О. — доцент кафедри цивільного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 2.2*);

Солтис Н.Б. — завідувач відділу проблем цивільного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, кандидат юридичних наук (*підрозділ 5.5*);

Тімуш І.С. — заступник директора Навчально-наукового інституту психології та права Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор (*підрозділ 3.3 — у співавторстві із Заїкою Ю.О.*);

Устищенко Т.П. — доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 5.6.*)

Чурніта Г. В. — доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 5.4.*)

Шаповал Л.І. — доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент (*підрозділ 3.1; 3.2. у співавторстві із Заїкою Ю.О.*).

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПАДКУВАННЯ	8
1.1. Становлення та розвиток доктрини спадкового права в Україні (<i>Ю.О. Заїка</i>)	8
1.2. Принципи спадкового права (<i>О.В. Веренкіотова</i>)	25
РОЗДІЛ ІІ. ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ	34
2.1. Спадкування за заповітом. Поняття та форми (<i>І.А. Бірюков</i>)	34
2.2. Особливості правової природи заповідального відказу та покладання у спадковому праві (<i>Є.О. Рябоконт</i>)	45
2.3. Заповіт з умовою: проблеми теорії та практики (<i>Ю.О. Заїка</i>)	79
2.4. Заповіт подружжя (<i>Н.В. Демиденко</i>)	92
2.5. Тлумачення заповіту. Зміна та скасування заповіту (<i>О.Є. Кухарев</i>)	98
2.6. Недійсність заповіту (<i>В.О. Кучер</i>)	114
2.7. Проблеми спадкового договору (<i>В.І. Лебідь</i>)	125
РОЗДІЛ ІІІ. ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ ..	135
3.1. Черговість спадкування за законом (<i>Л.І. Шаповал</i>)	135
3.2. Спадкування за правом представлення (<i>Ю.О. Заїка, Л.І. Шаповал</i>)	148

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПАДКУВАННЯ	8
1.1. Становлення та розвиток доктрини спадкового права в Україні (<i>Ю.О. Заїка</i>)	8
1.2. Принципи спадкового права (<i>О.В. Веренкіотова</i>)	25
РОЗДІЛ ІІ. ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ	34
2.1. Спадкування за заповітом. Поняття та форми (<i>І.А. Бірюков</i>)	34
2.2. Особливості правової природи заповідального відказу та покладання у спадковому праві (<i>Є.О. Рябоконт</i>)	45
2.3. Заповіт з умовою: проблеми теорії та практики (<i>Ю.О. Заїка</i>)	79
2.4. Заповіт подружжя (<i>Н.В. Демиденко</i>)	92
2.5. Тлумачення заповіту. Зміна та скасування заповіту (<i>О.Є. Кухарев</i>)	98
2.6. Недійсність заповіту (<i>В.О. Кучер</i>)	114
2.7. Проблеми спадкового договору (<i>В.І. Лебідь</i>)	125
РОЗДІЛ ІІІ. ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ ..	135
3.1. Черговість спадкування за законом (<i>Л.І. Шаповал</i>)	135
3.2. Спадкування за правом представлення (<i>Ю.О. Заїка, Л.І. Шаповал</i>)	148

3.3. Зміна черговості одержання права на спадкування (<i>Ю.О.Заїка, І.С.Тімуш</i>)	153
РОЗДІЛ ІV. ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА СПАДЩИНУ	161
4.1. Час і місце відкриття спадщини (<i>В.Г.Бобко</i>)	161
4.2. Прийняття та відмова від спадщини (<i>В.П.Маковій</i>)	169
4.3. Виконання заповіту (<i>О.Є.Кухарев</i>)	189
4.4. Проблеми захисту суб'єктивного права на обов'язкову частку спадщини (<i>Ю.О.Заїка</i>)	208
4.5. Усунення від спадкування як вид цивільно-правової відповідальності (<i>Ю.О.Заїка</i>)	228
4.6. Зменшення розміру частки спадщини внаслідок перерозподілу черговості при спадкуванні (<i>Ю.О.Заїка</i>)	247
4.7. Охорона спадкового майна (<i>Д.В.Козир</i>)	251
4.8. Визнання спадщини відумерлою (<i>С.С.Бичкова</i>)	257
4.9. Оформлення права на спадщину (<i>С.С.Німченко</i>)	266
РОЗДІЛ V. ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ	274
5.1. Спадкування речей, обмежених в цивільному обороті. (<i>С.А.Пилипенко</i>)	274
5.2. Особливості спадкування автотранспортних засобів (<i>В.В.Пилипенко</i>)	278
5.3. Спадкування корпоративних прав (<i>О.О.Ловяк</i>)	286
5.4. Спадкування права інтелектуальної власності (<i>Г.В.Чурпіта</i>)	296
5.5. Спадкування житла (<i>Н.Б.Солтис</i>)	304
5.6. Спадкування права на земельну ділянку (<i>Т.П.Устименко</i>)	317
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ДОДАТОК	325

3.3. Зміна черговості одержання права на спадкування (<i>Ю.О.Заїка, І.С.Тімуш</i>)	153
РОЗДІЛ ІV. ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА СПАДЩИНУ	161
4.1. Час і місце відкриття спадщини (<i>В.Г.Бобко</i>)	161
4.2. Прийняття та відмова від спадщини (<i>В.П.Маковій</i>)	169
4.3. Виконання заповіту (<i>О.Є.Кухарев</i>)	189
4.4. Проблеми захисту суб'єктивного права на обов'язкову частку спадщини (<i>Ю.О.Заїка</i>)	208
4.5. Усунення від спадкування як вид цивільно-правової відповідальності (<i>Ю.О.Заїка</i>)	228
4.6. Зменшення розміру частки спадщини внаслідок перерозподілу черговості при спадкуванні (<i>Ю.О.Заїка</i>)	247
4.7. Охорона спадкового майна (<i>Д.В.Козир</i>)	251
4.8. Визнання спадщини відумерлою (<i>С.С.Бичкова</i>)	257
4.9. Оформлення права на спадщину (<i>С.С.Німченко</i>)	266
РОЗДІЛ V. ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ	274
5.1. Спадкування речей, обмежених в цивільному обороті. (<i>С.А.Пилипенко</i>)	274
5.2. Особливості спадкування автотранспортних засобів (<i>В.В.Пилипенко</i>)	278
5.3. Спадкування корпоративних прав (<i>О.О.Ловяк</i>)	286
5.4. Спадкування права інтелектуальної власності (<i>Г.В.Чурпіта</i>)	296
5.5. Спадкування житла (<i>Н.Б.Солтис</i>)	304
5.6. Спадкування права на земельну ділянку (<i>Т.П.Устименко</i>)	317
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ДОДАТОК	325

ВСТУП

Проголошенням пріоритету загальнолюдських цінностей, визнанням захисту прав та інтересів особи за найважливіше завдання наша держава поклала початок створенню фундаментальних основ правової держави. Однак проголосити права і обов'язки неважко. Головне, щоб громадянин мав реальну можливість здійснювати свої права і виконувати обов'язки, незалежно від того, в яких відносинах він бере участь. Не є виключенням і спадкові правовідносини. Сучасна ідеологія спадкового права базується на ідеології якісно нової історичної формації, на новому розумінні економічних, культурних та духовних цінностей, співвідношенні обов'язків держави і суспільства та приватної особи, як суб'єкта спадкових правовідносин, що зумовлює принципові зміни доктринального ставлення до окремих, традиційних положень спадкового права.

За цих умов набуті знання ніколи не застаріють і при прийнятті нових нормативних актів, оскільки предметом вивчення є правознавство, а не окремі акти законодавства. Навчальний посібник «Актуальні проблеми спадкового права» підготовлено відповідно до вимог освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» напряму «Правознавство».

Ми впевнені в тому, що серед вдячних читачів цієї книги будуть наші колеги — вчені-юристи, працівники правоохоронних органів, молоді науковці, які переймаються підготовкою магістерських та дисертаційних робіт, курсанти, студенти. Сподіваємося також, що це видання приверне увагу науковців, які забезпечують організацію та проведення наукових досліджень і здійснюють експертизу отриманих результатів. Ідеться про фахівців з організації, планування та координації наукових досліджень, наукових керівників і консультантів, опонентів, членів наукових, науково-методичних та спеціалізованих учених рад науково-дослідних установ і навчальних закладів.

ВСТУП

Проголошенням пріоритету загальнолюдських цінностей, визнанням захисту прав та інтересів особи за найважливіше завдання наша держава поклала початок створенню фундаментальних основ правової держави. Однак проголосити права і обов'язки неважко. Головне, щоб громадянин мав реальну можливість здійснювати свої права і виконувати обов'язки, незалежно від того, в яких відносинах він бере участь. Не є виключенням і спадкові правовідносини. Сучасна ідеологія спадкового права базується на ідеології якісно нової історичної формації, на новому розумінні економічних, культурних та духовних цінностей, співвідношенні обов'язків держави і суспільства та приватної особи, як суб'єкта спадкових правовідносин, що зумовлює принципові зміни доктринального ставлення до окремих, традиційних положень спадкового права.

За цих умов набуті знання ніколи не застаріють і при прийнятті нових нормативних актів, оскільки предметом вивчення є правознавство, а не окремі акти законодавства. Навчальний посібник «Актуальні проблеми спадкового права» підготовлено відповідно до вимог освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» напряму «Правознавство».

Ми впевнені в тому, що серед вдячних читачів цієї книги будуть наші колеги — вчені-юристи, працівники правоохоронних органів, молоді науковці, які переймаються підготовкою магістерських та дисертаційних робіт, курсанти, студенти. Сподіваємося також, що це видання приверне увагу науковців, які забезпечують організацію та проведення наукових досліджень і здійснюють експертизу отриманих результатів. Ідеться про фахівців з організації, планування та координації наукових досліджень, наукових керівників і консультантів, опонентів, членів наукових, науково-методичних та спеціалізованих учених рад науково-дослідних установ і навчальних закладів.

РОЗДІЛ І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПАДКУВАННЯ

§ 1.1. Становлення та розвиток доктрини спадкового права в Україні

Спадкове право, норми якого складаються із вікових національних звичаїв і традицій, враховують менталітет нації, є однією із найстабільніших і консервативних підгалузей цивільного права. Сучасна ідеологія спадкового права базується на ідеології якісно нової історичної формації, на новому розумінні економічних, культурних та духовних цінностей, співвідношенні обов'язків держави і суспільства та приватної особи, як суб'єкта спадкових правовідносин, що зумовлює принципові зміни доктринального ставлення до окремих, традиційних положень спадкового права.

У цивілістиці загальноприйнятою вважається періодизація, яка передбачає три етапи розвитку цивільного права:

- а) дореволюційний (XIX ст. — до 1917 р.);
- б) радянська цивільно-правова наука (з 1917 р. — кінець 80 рр. XX ст.);
- в) українська цивілістична доктрина (сучасний етап)¹.

¹ Харитонов Є.О. Розвиток доктрини цивільного права України в радянській період // Правова доктрина України: у 5 т. — Х.: право, 2013. — Т. 3. Доктрина

РОЗДІЛ І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПАДКУВАННЯ

§ 1.1. Становлення та розвиток доктрини спадкового права в Україні

Спадкове право, норми якого складаються із вікових національних звичаїв і традицій, враховують менталітет нації, є однією із найстабільніших і консервативних підгалузей цивільного права. Сучасна ідеологія спадкового права базується на ідеології якісно нової історичної формації, на новому розумінні економічних, культурних та духовних цінностей, співвідношенні обов'язків держави і суспільства та приватної особи, як суб'єкта спадкових правовідносин, що зумовлює принципові зміни доктринального ставлення до окремих, традиційних положень спадкового права.

У цивілістиці загальноприйнятою вважається періодизація, яка передбачає три етапи розвитку цивільного права:

- а) дореволюційний (XIX ст. — до 1917 р.);
- б) радянська цивільно-правова наука (з 1917 р. — кінець 80 рр. XX ст.);
- в) українська цивілістична доктрина (сучасний етап)¹.

¹ Харитонов Є.О. Розвиток доктрини цивільного права України в радянській період // Правова доктрина України: у 5 т. — Х.: право, 2013. — Т. 3. Доктрина